

Patócs Molnár János

Egy gyászmise

A pap sebbel-lobbal belibegett, a lopakodó kémrepülő-alakú templom belső terét kettéosztó futószőnyegen, a fekete tömegen át, albára vett lila ornátusban, mint egy éji lepke. Csengő csendült valahol a hatalmas, meztelen ablaküvegeken át áradó fénybe, tétován, mintha nem lenne biztos benne, jól teszi-e, hogy szól. A gyülekezet zajosan felállt. Az orgona felzúgott. A pap meghajtotta térdét a tabernákulum felé tisztelegve, majd ugyanúgy a feszület felé is, amelyen corpusként, kiskamasz méretű stilizált tövis ág függött. Megcsókolta az oltárt, szembefordult a gyászolókkal, keresztet vetett:

Az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében.

Ámen – mormolta a gyülekezet.

Az Úr legyen veletek!

És a te lelkeddel – válaszolta készségesen a tömeg.

A pap arcán örömből hajló meglepetés fénylett: többen vannak, mint számította. Hatvanon túli, magas, férfias férfi volt, lapát kezekkel. Azt beszéltek, rendszeresen jár úszni: a sportuszodában ismerkedett meg az elhunytal, aki szívesen időzött a medencékben és a szaunában. Civilben kevesen nézték volna papnak. A konzervatív polgármester kinevezte tanácsadójának, a városi tévében jól hangzó, "lélektől lélekig" címen saját műsora volt, hangadója a városi közéletnek. Derült égből villámcsapásként hasított a hír: országos napilap foglalkozott múltjával, anno titkos ügynökként szolgálta a kommunista hazát. Hiába védekezett, hogy az átkosban, aki Rómában szeretett volna tanulni, annak ki kellett egyeznie a politikai rendőrséggel. Meg hogy a római katolikus egyház elvei szerint, a szertartás szentségét nem érvényteleníti a szolgálattevő esendősége. Ambiciózus falusi fiú volt, úgy ítélte meg, ha teológiai tanárrá képezi magát, biztosan városi környezetben marad. Ilyen áron, de sikerült. A megyei lapban közölt nyilvános bocsánatkérést követően a közélettől visszavonult, csak a szemináriumban tartotta meg kispapok által kedvelt, rendhagyó szellemű előadásait a biblikus tantárgyakban. A püspöki hivatalból kitétek, a panelek közé ékelt, modern építésű plébániára. Megbetegedett. A történektől talán nem függetlenül. Jézusba kapaszkodva küzdött a rákkal, egyelőre ők ketten tűntek győztesnek.

Erélyes kezeit összekulcsolta, jelentőségteljesen a kántorra pillantott, aki tőle balra, a lopakodó jobbszárnyán kiépített emelvényen ült. Orgonája mögül, csak kopasz feje búbja világított. Felbúgatta hangszerét, kellemes baritonja felszárnyalt. Az énekhang mögött, mintha a kinti ezüstzúzmarába dermedt tél csendült volna meg, csengett-bongott, csilingelt a harang.

Ments meg Uram engem, az örök haláltól,
Ama rettenetes napon minden bajtól,
Mikor az ég és föld meg fognak indulni,
Eljössz a világot lángokban ítélni.

A pap, éneklő hangon fogott imába: Könyörögjünk! Istenünk, mindenható Atyánk, szent Fiadról hittél valljuk, hogy meghalt és feltámadt. Add kegyelmedet, hogy ennek a szent áldozatnak erejéből gyermeked, Kárpáti Tamás, aki Krisztusban halt meg, Krisztusban örvendezzék a boldog feltámadásnak.

Ámen – morajlott a hívek kórusa.

Urunk, Istenünk, könyörgő szívvel ajánljuk fel áldozatunkat gyermeked üdvösségéért. Kérünk, hogy aki kétkedés nélkül vallotta szent Fiadat kegyes Megváltójának, irgalmas Bírójára találjon benne. Valóban méltó és igazságos, illő és üdvös, hogy mindig és mindenütt hálát adjunk néked, mi Urunk, szentséges Atyánk, mindenható, örök Isten. Mert megérdemeltük ugyan az elmúl-

ást, de jószágod folytán kegyelmet kaptunk. S ha bűneinkért mégis halált szenvedünk, Krisztus megváltó győzelme által új életre támadunk ő vele. Ezért fölségedet dicsérjük, és hangos szóval vég nélkül zengjük:

Szent vagy, szent vagy, szent vagy! – óvatos csilingelés hallatszott. A lopakodó bal szárnyán ülők, akik a hang irányába pillantottak, láthatták, ősz hajú, sovány asszony a sekrestyés.

Mindenség Ura, Istene, Dicsőséged betölti a mennyet és a földet, Hozsanna a magasságban! Áldott, aki jön az Úr nevében!

A pap, mióta betegségével küzdött, hirtelen hevüléseket okozó gyógyszert szedett. Mint egy menopauzás nő – kesergett házvezetónőjének, aki főállásban komoly vállalkozás főkönyvelője volt, valamint lelki és egyéb támasza a papnak. Olyankor oktanul túlfűtöttnek érezte környezetét, amit a kozmikus magányhoz mérhető hidegérzet követett. Figyelmeztetőleg a sekrestyésre pillantott, aki a kapcsolóhoz sietett: a templomba meleg levegőt befúvó ventilátor burrogása megszűnt. Lilaszélű, fehér zsebkendővel, amit titkos hódolója hímzett, megtörölte gyöngyöző homlokát.

Szentlecke Szent Pál Rómaiakhoz írt leveléből: Akiket Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai. Nem a szolgaság lelkét kaptátok ugyanis, hogy ismét félelemben éljete, hanem a fogadott fiúság Lelkét nyertétek el, általa kiáltjuk: Abba, Atya! A Lélek maga tesz tanúságot lelkünkben, hogy Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekei, akkor örökösei is: Istennek örökösei, Krisztusnak társörökösei. Előbb azonban szenvednünk kell vele együtt, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk. De ennek az életnek a szenvedései véleményem szerint, nem mérhetőek az eljövendő dicsőséghez, amely majd megnyilvánul rajtunk.

Ez az Istennek Igéje.

Istennek legyen hála – jött a válasz több mint száz torokból.

Evangélium olvasást nem tartott. A harminchat féle gyászmise helyett egy harminchetediket alkotott. Hajlott a rugalmas liturgiák tradícióvá minősítése felé. Úgy vélte, nincs a gyászoló gyülekezetben senki, aki tájékoztathatná, az általa nem kimondottan kedvelt püspököt a rendetlenkedésről. Amennyiben jól ismerte a halottat, ahogy ezúttal is, szíve szerint igyekezett az elhunyt személyiségére szabni a liturgiát. Úgy vélte, a személyes hithez, személyes istenképhez, esztétikailag személyes liturgia passzol. Az utolsó találkozást Tamással olyan élesen látta, mintha most is ott ülne vele szemben, az első padban, és a félelem nélkül élők, mindent sejtők, mindent megbocsátók bölcs mosolyával szemlélné az ő papi fáradozását.

A gyülekezet soraiból rövid imák buzogtak. Egyes hangok nehézkesen birkóztak a leírt szöveggel, mások tanult olvasók lehettek, gördülékenyen, enyhe pátosszal szálltak szavaik az oltár felé.

Csend lett. A pap néhány zizegő lapot vett elő a reverenda zsebéből, vaskos ujjaival ellenőrizte, sorrendben vannak-e. Átballagott a mikrofonnal ellátott pulpitushoz: Most pedig vegyünk búcsút Isten gyermekeitől, a hetvenkét évet élt Tamás barátunktól, azokkal a szavakkal jellemezve életét, amelyeket a család volt szíves összeállítani. Az oltár melletti színtelen hangot a mikrofon erélyes, kedélyes, bizalmat gerjesztő megszólalássá varázsolta.

Nagyváradon született 1948-ban, értelmiségi szülők gyermekeként. Édesapja, akinek nevét kapta a keresztségben, latin-francia szakos gimnáziumi tanár volt, édesanyja tanítónő. A vegyes lakosságú város akkor még létező kulturális atmoszférája egy életre elkötelezte a művészet szeretete mellett. Tizenhat évesen, családjával együtt telepedett át az anyaországba. Itt reméltek nyugalmat, miután apja szabadult a börtönből, ahol az 56-os eseményeket követően szenvedett. Borsodban telepedtek le, Tamás Miskolcon szerzett mérnöki diplomát. A család, később városunkba költözött, így tanulmányait befejezve, ő is itt keresett munkát. Miközben az altalaj sötét kincseit kutatta, az ember alkotási képessége, a szépség megszállottja lett. Mondhatjuk talán, a művészetben ismerte fel Istent. Szakértők szerint különleges érzéke volt a még rejtőző tehetségek felfedezésére, így sikerült kialakítania hazánk egyik legjobb, ha nem a legjobb kortárs grafikai gyűjteményét. Illusztris barátokat szerzett, elképzelhetetlen volt kiállítás, borfesztivál, néptánc-fesztivál megnyitója az ő részvétele nélkül. A magasságok után megismerhette a mélységet is: a rendszerváltáskor munkahelye megszűnt, úgynevezett kényszernyugdíjba küldték. Az elesettségből azonban sikerült talpra állnia. Két éve támatta meg a halálos kór, amit derűvel, Isten akaratában megnyugodva fogadott és viselt. Míg ágyhoz nem szegezte a betegség, nyaranta unokáival nagy strandolásokat rendezett, amire életük végéig emlékezni fognak. Elesettségében, betegágánál önzetlenül szolgáló családjára mindig számíthatott.

A pap visszadugta zsebébe a lapokat és széles mosollyal hordozta végig tekintetét a gyászoló gyülekezetben.

Elhunyt barátunktól idegen volt a hamis pátosz, nekünk sem illik álszent kegyeskedésbe fulladnunk. Tamás testvérünkre érvényes volt egy nagy ember mondása: Végül nem marad más csak Isten és a bor. Néha meglátogatott, hogy beszéljünk, egy palack jó itóka társaságában. A minőséget, a minőségit kereste mindenben, vagy jót, vagy semmit, mondogatta. Kellemes társalgó volt, humorral kezelte a nyomorúságot is. Pozitív világszemlélete, derűt hozott a borúra. Szerette a bort és az életet. Társaságban érezte magát a legjobban. Jó érzéssel tudta elkerülni a kínos helyzeteket. Erre szokás azt mondani: közösségteremtő lélek. Látjátok, mi sem jellemzőbb rá, mint ez a szertartás. Én nem tudom úgy megtölteni ezt a szent helyet hívekkel, minden erőfeszitésem dacára, mint most ő, a poraival. Munkájánál fogva sokat utazott a világban, mozgalmas életébe belefért a népművészet szeretete, a táncázmozgalom, a folklórkincsek gyűjtése is. Sok érdekes története volt. Egyszer elmesélte, hogyan találkozott Rózsa Sándorral.

Halkan felnevetett. Derűtség hullámozott végig a fekete tömegben is.

Persze, ahogy most ti, én is azt hittem, bolondozik. Ami sosem volt idegen tőle. Egy barátjával Csángóföldön járt, veszélyeztetett folklórkincseket gyűjteni. Rájuk esteledett. Senki sem merte őket éjszakára befogadni az akkor frissen hozott, külföldiek elszállásolását tiltó román törvény miatt. Kemping, szálloda, se közel se távol. Advent volt, az éjszakák már hidegek. Valaki tanácsolta, keressék fel a papot. Nem nagyon bíztak a sikerben, tapasztalatuk szerint az ottani román papok nem szívlelik a magyarokat. Főleg, hogy abban a faluban nem volt, csak ortodox templom. Vettek egy palack bort a kocsmában, fohászokdtek egy istensegítset, s bezörgettek. Szakállas, komor képű, náluk nem sokkal idősebb, farmernadrágos fiatalember nyitott ajtót. Eldadogták tört románsággal, mi járatban vannak. A pap arca felderült, megölelte, arcon csókolta őket, magyarul szólalt meg: micsoda öröm nekem, hogy itt vagytok, földijeim, testvérek. Fáradjatok bé! Rózsa Sándor vagyok, a magyar alföldről. Kiderült, Méhkeréken született, anyja kívánságára választotta a papi pályát. Bukarestbe küldték tanulni, román-magyar diákcseré program keretében. Aztán haza parancsolták Magyarországra, a román ortodoxok pasztorálására. Valaki feljelentette, hogy túlságosan barátokzik a magyarokkal, büntetésből Moldvába helyezték. Tejből-vajból fűrésztötte őket, lelkükre kötötte, ne kerüljék el, ha megint ott járnak. Soha többet nem találkoztak. Tamás, noha családirag sok sérelmük volt, nem idegenkedett a románságtól. Egy erdélyi származású lelkész ismerősöm jegyezte meg egyszer: sosem értette Tamást. Ha találkoztak, vagy telefonon beszéltek, mindig románul köszöntötte: Sö tröjést pörintye, ami kábé így hangzana magyarul: Adjonisten, atyám. Tamás testvérünk, ahogy már mondtam, szerette a szépet és a jó bort, Hamvas Béla borral kapcsolatos eszmefuttatásait kívülről tudta. Most, amikor a mi szeretetünkéből elbocsátjuk az Isten szeretetébe, hiszem, hogy a mi Urunk, valami finom borral fogadja ott, ahol megszűnik minden fájdalom és sóhaj.

A pap derűsen ballagott vissza az oltárhoz. Az orgona felbúgott. Mikrofon nélküli hangja újból fakónak tetszett.

Örök világosság fényeskedjék nekik, szentjeid körében, Urunk, mindörökre, mert jóságos vagy. Adj, Urunk, örök nyugodalmat nekik, és az örök világosság fényeskedjék nekik; szentjeid körében, Urunk, mindörökre, mert jóságos vagy. Az Úr legyen veletek.

Hívek: És a te lelkeddel.

Emeljük föl szívünket.

Hívek: Fölemeltük az Úrhoz.

Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek.

Hívek: Méltó és igazságos.

A pap kitért karral folytatta, mint aki az egész teremtett világot minden keresztény hívő nevében szeretné átölelni:

Jóságos Atyánk, hálát adunk néked, mert Szent Fiad evangéliuma által, fiaidat az Egyház közösségébe gyűjtöted, minden népből és nyelvből. Szentlelked erejéből él ez az Egyház, és egységben kapcsol össze minden embert. A te szeretetedről tesz tanúságot, és mindenki előtt megnyitja a reménység ajtaját. Így hűséged jelévé lesz az Egyház, és ígéreted záloga, melyet minden időkre adtál. Az ég és föld magasztal ezért téged: Szent vagy, szent vagy, szent vagy!

A csengő megszólalt, kissé bizonytalanul, tompán, visszhangtalanul: mozgatója ösztönösen önnön lényét akarta hűségesen kifejezni?

A pap újfent széttárta karjait, mintha bocsánatot kérne mindenkitől:

Magasztalunk téged, mennyei Atyánk, mert életünk útjain velünk vagy mindig, de kiváltképp most, midőn Szent Fiad, Jézus szeretetének asztalánál gyűjt egybe minket, magyarázza a Szentírást és megtöri a kenyeret, mint egykor az emmauszi tanítványoknak.

Kezét összetette, majd a felajánlott adományok fölé terjesztve a hívekkel együtt mondta:

Kérünk, tehát, mindenható Istenünk, küldd el Szentlelkedet e kenyérre és borra – fejét meghajtván, kezét újból összetette, majd jobbjával lendületes keresztet rajzolt az ostyára és a kehely fölé –, hogy Jézus Krisztus jelen legyen közöttünk testével és vérével.

Lapozott a könyvben, és összetett kézzel folytatta:

Ő ugyanis a kinszenvedése előtti estén – óvatos tisztelettel ujjaival átölelte az ostyát, kissé az oltár fölé emelte –, vacsora közben kezébe vette a kenyeret, hálát adott, megtörte, tanítványainak adta, és így szólt – a pap töredezetten meghajolt, úgy tűnt, kínkeserves az egyszerű mozdulat –: Vegyétek, és egyetek ebből mindnyájan, mert ez az én testem, mely értetek adatik.

A szentostyát felmutatta a népnek – közben megszólalt a csengő fűgén, vidáman –, a paténára helyezte, és térdet hajtva imádkozta.

Aztán kezébe vette a kelyhet, kissé az oltár fölé emelte, úgy tűnt, kilöttyen a Krisztus vérévé változtatandó ital: Majd a mi Urunk, ugyanígy kezébe vette a borral telt kelyhet, ismét hálát adott, odaadta tanítványainak és így szólt – a pap ismét meghajolt, ezúttal könnyedebben –: Vegyétek, és igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem kelyhe, az új és örök szövetségé. Ez a vér értetek és sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.

A kelyhet felmutatta a népnek, azután a korporáléra helyezte, és térdet hajtott, miközben végig csilingelt a csengő, hangja a csillogó kelyhen gellert kapva felszikkasztott.

Íme, hitünk szent titka.

Hangja belevegült a hívek mormolásába: Valahányszor esszük ezt a kenyeret, és iszunk ebből a kehelyből, halálotat hirdetjük, és hittel valljuk feltámadásodat Urunk, amíg el nem jössz.

A pap kitért karral, mint aki megadja magát az elkerülhetetlennek, a hívekkel együtt folytatta: Jóságos Atyánk, most ünnepi lélekkel megváltásunk emlékét üljük, és hirdetjük, hogy szeretsz minket. Kinszenvedése és halála által Szent Fiad átment az új életbe, és feltámadásával eljutott a te dicsőségedbe. Nézz jóságosan erre az áldozatra: Jézusra, aki testét és véréét odaadja értünk, és ezzel az áldozattal megnyitja nekünk az utat hozzád, mennyei Atyánkhoz.

A pap evett az ostyából, majd egy hajtással kiürítette a kelyhet. Közben az ősz sekrestyésnő elszántan, folyamatosan rázta a csengőt. Térdet hajtott a pap és keresztet vetett, mintegy búcsúzóul. Intett a sekrestyésnőnek, aki némi tétovázás után bekapcsolta a melegítőt, a ventilátor felburrogott.

Most pedig mondjuk együtt a mi Urunktól, a Jézus Krisztustól tanult imádságot: Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy, szenteltessék meg a te neved, jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod, amint a mennyben, úgy a földön is. A mi mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma, és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk azoknak, akik ellenünk vétkeztek. És ne vigy minket a kísértésbe, de szabadíts meg a gonosztól – zengték magabiztosan a hívek, hangerőben ez volt a szertartás zenitje.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit: adj nekünk békét.

Vigyétek el az örömhírt a világba, és kézfogással is erősítsétek meg közös hiteteket.

A pap odalépett az első sorban álló családhoz, kezét fogott velük, míg a hívek kezét nyújtottak a tőlük legközelebb lévőknek.

Most beszenteljük elhunyt testvérünk földi porait.

A pap a szenteltvíztartóval a kezében megkerülte az oltárt. Kárpáti Tamás porai, kreol urnában pihentek az oltár és az első sorban álló család között. Áttetsző, fehér lepel vont a körbe a nő csípő alakú hamvedény, kihívóan, mint egy miniszoknya. A pap meglocsolta jó gazdagon az urnát a szenteltvízzel, majd visszaballagott az oltár mögé.

A mise véget ért, menjetek békével.

Az orgona felbúgott, a pap megcsókolta az oltárt. Sebbel-lobbal ahogy jött, elhagyta a kém-repülő alakú templomot, egyúttal fűgén begyűjtve azokat a nyomtatott, kasírozott lapocskákat, amelyeket a szertartás előtt osztott szét ismerősök között, biztosítva a liturgia zavartalan működését. Karórájára pillantott: remek, időben vagyunk. Utált késni, ennek ellenére temetések alkalmával ez gyakran előfordult. Szeretett volna kávé inni még, erősítésként. Talán egy korty konyakot is belecsöppent. Két nővel kell kikocsiznia a belvárosi temetőbe, elhelyezni Kárpáti Tamás hamvait a kolumbáriumban. Az elhunyt fia, feleségével, három gyermekével másik kocsival megy. Nem, nem volt nőgyűlölő, sőt. De Uram bocsá', nem mindegy, ki, mi, az illető hölgy, akivel társalogni kell. Az idősebb nő anya és elvált feleség. A tanszékvezető-asszonyról fia, a temetési szertartás igénylésekor azt állította, sosem tudott érzelmileg teljesen leválni, másik férfiért elhagyott férjéről. Kárpáti Tamás morfiomos kábulatában őt emlegette, és elfogadta, hogy orvos-menyén kívül ex-felesége gondolja, a legnehezebb hetekben. Az asszony egyébként iszonyodott az elmúlástól, saját haldokló anyja mellé is ápolót fogadott. Hiába na, az a híres-nevezetes lelkifurdalás. A másik nő, az elhunyt lánya, szemrevaló lenne, de kissé puffadt. Vagy puffadt. Mondhatni egészségtelenül. Kutató biológus bátyjával ellentétben, csak egy szakácskóla elvégzéséig vitte, és imádta az apját. Aki tetszik-nem tetszik, esendősége közepette is szeretnivaló fickó volt. Családja nem volt Ancsának, egyszer eljegyezte egy hapsi, aki elment Afganisztánba zsoldosnak, és ott is hagyta a fogát. Gyakran süllyedt depresszióba, nehezen tudott meggyökerezni munkahelyein, láncdohányos volt, nem vetette meg a drogot, és egész zsákutcás életéért apjához hűtlen anyját tette felelőssé. Szóval, noha a temetőhöz vezető mindkét utat nemrég újjátta fel a város, rázósnak ígérkezett az utazás. Erre utaló előjelnek vélte, hogy az egyébként haját feketén viselő özvegy, a temetésre aranyló hajkoronát csináltatott, a lány pedig hagyma színű sörényét feketére festette. Végő soron azért is sietett, mert szeretne volna elkerülni, hogy szokás szerint a papot szidják a temetkezési vállalat dolgozói a késés miatt. Szeretett volna túl lenni ezen az egészen. Lelke nyugodt volt, úgy érezte, nem tesz mást, mint ragaszkodik néhai Kárpáti Tamás szelleméhez, ebben a tekintetben is. Ami egyezik az Úrtól nyert feladattal. Vagyis szolgál.

FRIMMEL GYULA: Séta - 2015

